

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

II. De actione externa requisita ad constituendum hæreticum externum, &
incurrendam excommunicationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

facto incurrendas ante vllam prorsus iudicis sententiam, pertinet ad tractatum de legibus, & non est dubium, quod excommunicatio, & alia censura, atque etiam irregularitas in hoc poenarum genere computentur.

Restat nunc præcipua difficultas de signo, vel actu externo sufficienti, vt aliquis dicatur hæreticus externus, atque adeo ad incurrendam excommunicationem, & alias poenas spirituales hæreticorum: de quo dicendum est sectione sequenti.

SECTIO II.

De actione externa requisita ad constituendum hæreticum externum, & incurrendam excommunicationem.

11 *Sufficit ad hæresim externam constituendam, quod hæresis interna signo aliquo externo manifestetur. Hæc autem signa ad duo genera reduci solent, nempe ad verba, & ad facta: sub verbis includuntur nutus, siue capite, siue manibus, siue aliter fiant, quare sufficit modus ille loquendi, quo aliqui se se inuicem intelligunt, signa aliqua digitorum motibus formantes: sub factis vero intelligi debent omissiones etiam aliquis facti externi, cum non minus aliquando manifestetur hæresim internam omissione facti, quam actus positius, unde deprehendi solent sæpe hæretici ex omissione ipsa operum Catholicorum.*

12 *Ex hac regula generali plura inferuntur ad casus particulares practicos, quibus ea regula magis declaratur. Primo itaque inferitur, non fieri hæreticum externum, nec incurritur excommunicationem eum, qui confessorio manifestat suam hæresim præteritam internam, vt confiteatur suum peccatum, imò nec eum, qui consilij, & remedij petendi gratia manifestat suam hæresim internam præsentem. Cuius rationem reddidimus supra disp. 14. sect. 1. vbi latè de hoc dictum est, & ideo non oportet nunc iterum hoc repetere, & videri etiam possunt de hoc casu Suarez in præfenti disp. 21. sect. 2. n. 12. & Granado in præfenti controuers. 1. tract. 15. disp. 13. n. 14.*

13 *Secundo inferitur, quid dicendum sit de eo, qui characteribus vel notis, sibi tantum notis hæresim externam scribit, quæ vulgò cifra vocantur, de quibus Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 8. num. 10. dicit, non sufficere ad censuram incurrendam: videtur autem supponere signa talia esse, vt à nullo alio intelligi valeant. Melius tamen Hurtado disp. 83. sect. 3. §. 15. notat, eos characteres aliquando non posse ab vlllo alio intelligi, præsertim quando pauci sunt, vel inconcinne, & contra regulas scribendi characteribus ignotis scribuntur: aliquando tamen, & frequenter posse ab aliis peritis in ea arte explicandi eiusmodi scripturas intelligi, & de facto sæpe eorum sensum deprehendi. Quare tunc solum à censura, & hæresi externa excusabunt, quando à nemine prorsus potuissent explicari, & intelligi. Addo ego, in primis si iam antea dedisses alteri regulam legendi illas tuas notas occultas, pro vt fieri solet ad litteras arcanas inuicem transmittendas, habent enim singuli regulam interpretandi, vulgo*

Card. de Lugo de virtute Fidei diuine.

la, contraria: tunc licet illis notis abstrusis tribueret hæresim scribas, incurris hæresim externam, quia signa illa non sunt ab omnibus intelligibilia, cum sit alius præter te, qui ea si videret intelligere posset. Deinde etiam si nullam artem interpretandi commiseris, si tamen memoriæ causam interpretandi regulam apud te scriptam conserues, incidis in censuram, quando postea illis notis hæresim scribis: quia iam non est per se occulta, sed per accidens ex eo, quod alij formam illam interpretandi, quam apud te habes, non viderint. Non tamen repugnat ex natura rei, quod moriente, vel abeunte Auctore, vel alio casu fortuito reperitur vtrique illa scriptura, qua simul reperta manifestatur aliis illis hæresis interna.

14 *Hinc tamen videtur oriri posse noua difficultas. Si enim hæreticus mentalis hæresim suam scriberet notis illis abstrusis, quas nemo tunc præter ipsum legere possit: postea vero elapso tempore ipse memor, vel immemor fortasse illius scripturæ, amico suo communicasset modum intelligendi suas notas, & characteres, vel certè ad suam memoriam sibi in id in scripto notasset: iam tunc inciperet prior illa scriptura esse intelligibilis, quæ tamen antea intelligi à nemine alio poterat. Quæri ergo potest, an tunc inciperet esse hæreticus externus, & contrahere censuram quam antea nondum contraxisset; id enim difficile credi potest: nam tunc non peccat peccato hæresis, præsertim si non recordatur prioris scripturæ, & multò magis si iam hæresim internam renouauit: imò etsi recordetur, non videtur oppositi grauius præcepto fidei, quod ipse scribat sibi modum interpretandi suas notas particulares, per quod nec sibi nec aliis intendit aliquid contra fidem asserere: imò priorem scripturam, vult omnibus occultare, ac si necesse sit quam primum lacerare, ne ab vlllo inueniatur. Difficile ergo est, quod peccet tunc grauius contra fidem, & incurrat censuram, propter periculum metaphysicum, ne breui illo tempore vtraque illa scriptura ab aliquo inueniatur, & legatur.*

15 *In hoc casu, qui vix vnquam in praxi contingere potest, distinguendum puto. Potest enim fieri, vt scriptura prior hæresim continens hodie reperta, & intellecta manifestetur legenti, Auctorem non solum quando id scripsit, habuisse illam hæresim in mente, sed hodie etiam in eadem hæresi perseuerare, sicut diximus dicta disp. 14. loco supra citato, aliquando qui dixit se fuisse in tali opinione (quæ reuera sit hæretica) significare se nunc etiam in eodem errore versari. Potest verò contingere etiam, vt illa prior scriptura hodie lecta, nihil aliud lectoribus possit significare, nisi hæresim præteritam, nec vlllo modo significet, aut manifestet etiam probabilitè eius perseuerantiam. Et in hoc secundo casu res videtur faciliior: nec videtur tunc peccari grauius in secundo scripto, vel eius communicatione, atque adeo nec incurri censuram, quia per illud non proficetur, se esse hæreticum; sed fuisse, quod sine peccato graui contra fidem dici potest, nisi ex hoc ipso grauis iniuria fidei introgetur, iuxta dicta in illa disp. 14. non est autem hæreticus externus, nisi qui exprimit se actu contra fidem sentire, quod à fortiori constabit ex doctrina Suarj infra adducenda, quod non est hæreticus externus, qui dicit se habere propositum amplectendi tempore futuro aliquam hæresim: multò ergo minus, qui so-*

H. H. h 3

lūm

lūm dicit, se eam olim amplexum fuisse, & nullo modo significat voluntatem, vel affectum præsentem erga hæresim.

16

In primo autem casu, quando prior scriptura hodie lecta manifestare potest hæresim non solum præteritam, sed adhuc perseverantem Auctoris, in primis certum videtur, quod si iam hodie non perseverat auctor in hæresi illa mentali, non constituitur hæreticus externus, nec incurrit censuram, quia non potest hodie esse hæreticus externus, qui non est iam hæreticus internus, ut constat ex supradictis: si autem perseverat adhuc hæresim internam, non videtur facile excusandus Auctor ab incurrenda censura. Quod potest à posteriori probari; quia si eodem tempore utrumque scriptum exarasset, nemo diceret, tunc non incurrisse censuram, cum tunc verè exprimeret exterius hæresim internam signis sufficienter intelligibilibus. Nihil autem referre videtur, quod simul, vel diuersis temporibus utrumque scriptum exaret, si ex utroque exarato sufficienter expressa maneat hæresim interna. Imò etiam si eodem tempore utrumque scripsisset, non tamen scripsisset in eodem instanti, sed successiue, & prius fortasse hæresim, & immediate postea explicationem notarum; tamen per hanc secundam descriptionem completeretur prior in ratione exprimentis exterius hæresim internam. Quod autem plus, vel minus temporis intercedat inter vnam, & aliam scripturam, parum videtur referre; & semper secunda complet primam in ratione signi externi manifestantis hæresim internam, quod complementum debeat ad incurrendam censuram: sicut ergo utraque scriptura simul exarata, incurreretur censura, ita dicendum videtur, quando diuersis temporibus scriberetur.

17

Ad rationem itaque dubitanti propositam; admittimus, si immemor prioris scripturæ Auctor illius postea scribat secundam, non peccare tunc mortaliter, nec incurrit censuram, quia licet iam manifestata maneat hæresim interna, id tamen sit inculpabiliter, & sine memoria prohibitionis, & cum ignorantia manifestationis resultantis ex utraque scriptura: debet tamen postea, quando aduertit, comburere statim, vel destruere alteram ex illis scripturis, ne videatur moraliter conseruare manifestationem hæresim internæ. Si autem memor prioris scripturæ faciat secundam, non est excusandus à culpa graui, quia perinde est ac si simul utramque scriberet, quo casu nemo eum excusabit à censura, & culpa graui, cum ponat manifestationem externam hæresim internæ, quæ manifestatio est grauiter prohibita, & sub grauissimis pœnis. Nec excusat animus comburendi quamprimum priorem scripturam: idem enim dici posset, si simul utramque scriberet: eam animo comburendi quamprimum vnam earum, qui tamen animus non excusaret à culpa graui, & ab incurrenda censura. Sicut non excusatur ab eadem culpa, & censura qui manens solus in cubiculo clauso scribit sibi soli suam hæresim internam, cum animo scriptum comburendi antequam ostium cubiculi aperiat, nam in iis omnibus casibus manifestat verè exterius suam hæresim internam, cui actioni impositæ sunt ab Ecclesia grauissimæ hæreticorum pœnæ.

18

Tertio infertur, non incurri excommunicationem ab eo, qui ex hæresi interna prodit in aliquem actum externum, vel aliquod signum

quod tamen de se non significat completè hæresim internam, ut si cogitans hæresim internam, etique assentiens percutiat mensam dicendo, *ita est*, vel cogitans de Deipara, dicat, *non est virgo*, quia hæ voces externæ non significant secundum se, nec significare possunt sufficienter audientibus hæresim internam, cum non ostendant subiectum, de quo loquitur eas proferens. Ita contra nonnullos docent Azor, Sayrus, Bines, Petrus Ledesma, Valquez, & alij, quos affert, & sequitur Sanchez ubi supra numero 8. Suarez dicta sect. 2. num. 10. Lufius Turrianus, & Lorca quos affert, & sequitur Hurtado dicta disput. 8. §. 2. qui bene aduertit ad censuram incurrendam sufficere ea concisa verba, non est ita vel, falsum est, quando proferuntur ab hæretico, dum alius concionando, vel docendo proponit doctrinam Catholicam, quia tunc verba illa coniunguntur cum verbis alterius, & faciunt sensum perfectum, nisi forte hæreticus fingeret se loqui cum alio, aut agere de re alia: tunc enim licet animo hæretico ea verba proferret, non incurreret censuram quia non possent audientes sensum hæreticum in illis verbis deprehendere, nisi alie circumstantie personæ, & loci concurrerent, quæ darent fundamentum ad malitiam hæretici prudenter in illis verbis deprehendendam. Idem est si hæreticus ut amicum paulatim ad suam hæresim trahat, muneribus, blanditijs, obsequijs conatur eum sibi conciliare: hæc enim omnia quando de hæresi ipsa nihil dicit, sunt adhuc signa indifferentia, quæ sola non possunt prudenter manifestare hæresim internam, ut notauit cum alijs Sanchez ubi supra num. 9.

Quarto infertur, quid dicendum sit de verbis æquiuocis, de quibus non idem omnes sentiunt in hoc puncto. Nam Suarez disput. 4. de Censuris sect. 3. n. 17. & in presenti dicta disput. 2. §. 2. n. 10. dicit, si verba illa in aliqua propria significatione sensum hæreticum prodant, licet in alia significatione possint habere sensum Catholicum, nihilominus si proferantur ad significandam hæresim internam, sufficere ad hæresim externam, & ad censuram incurrendam: quia verborum ambiguitas solum potest deferuire ad hæresim per accidens occultandam. Idem docet Sanchez ubi supra n. 26. dicens, si quis animo hæretico ita verba componat, vel amphibologicè eis utatur, ut possit subterfugere, est verus hæreticus exterior, quia illa fictio non minuit culpam; sed per accidens occultat. Idem docet Bonacina disput. 2. de censuris q. 5. punct. 2. n. 6.

Alij tamen aliter loquuntur in hoc casu: Hurtado dicta disput. 8. §. 13. & 14. dicit in primis, si verba in sensu litterali sint Catholica, & in allegorico hæretica, non dari hæresim externam: secus si sensus litteralis sit hæreticus, & allegoricus Catholicus: si verò uterque sensus sit litteralis, dari hæresim externam, & incurri censuram, quando loquens erat aliunde suspectus, vel quando erat homo doctus, & debebat prævidere necessariam esse apud auditores explicationem propositionis ambiguae in sensu Catholico: alij non incurri censuram, quia verba ambigua debemus interpretari in bono sensu, & in vniuersum ad censuram necesse est, quod signum externum tale sit, ut prudenter, & absque temeritate possint videntes, vel audientes colligere animum hæreticum internum. Huic doctrinæ adhæret Castro Palao dicto tract. 4. disputat. 3. punct. 3. num. 3. ubi

vbi relata sententia Suarii, & Sancier, addit: *At hoc crederem intelligendum esse, cum verba non sint perfecte ambigua, sed in malam partem communiter accipiantur, aut ita accipienda esse, obligant aliqua circumstantia. Nam si verba bonum, ac malum sensum habent, & ex qualitate proferentis, aut aliis circumstantiis ad malum sensum determinari non possunt; non video, qua ratione eorum prolatio hæresim externam, & cognoscibilem constituat. Presertim cum recepta sit doctorum sententia, verba vel facta, quæ duplicem sensum habere possunt, Catholicum, & hereticum, interpretanda esse in Catholico sensu.* Favere etiam videtur Granado loco supra citato, dicens, esse valde probabile non incurri penas ab heretico mentali, qui esset aliquid signum exterius, ex quo nullus alius, si esset præsens, posset probabiliter colligere illum esse hereticum, quamvis, qui illud profert, haberet animum exterius hæresim profitendi. Quam etiam doctrinam approbare videtur Diana 4. part. tract. 4. miscellan. resolut. 240. & negari non potest quod saltem ob auctoritatem horum Doctorum probabilis & iura sit in praxi ea sententia.

21 Contrariam tamen cum Suario, & Sancio ego amplexus sum disp. 11. de Eucharistia sect. 6. num. 140. & sequentibus: & postea disp. 13. de sacram. Penit. sect. 1. num. 22. & sequentibus, vbi dixi aliud esse, quod in foro externo non possit probari hæresis illius, aliud verò quod non sit hæreticus externus, & hæresim internam exterius protulerit. Vtrumque enim verum est, & quod hæresim suam evomuit, & quod verba eo artificio composuit, ut occultari, & subterfugere possit. Sic concionator doctus & hereticus olim in concione dicebat, indignum esse homine Christiano, quod opera manuum suarum colat, quod ipse de sacratum imaginum cultu intelligebat, postea verò, ut subterfugeret addebatur pecunias, domos magnificas, & alia eiusmodi, quæ sunt opera manuum nostrarum, non esse digna humano affectu, aut veneratione. Dixi itaque in prædictis locis, verba æquivoca habere verè significationem externam, & sufficere ad producendos effectus, & dandum ius, licet aliquando propter ambiguitatem ille, qui ius habet, non possit illud obtinere ex defectu probationis. Vnde si duo sunt Titij, & testator designat Titium tutorem suo filio, nec constare possit de quo intellexerit, neuter erit tutor ob defectum probationis: & idem est si Stichus seruo relinquatur libertas, & duo sint Stichij. Vbi tamen res dividi potest, dixi eam esse dividendam, & cum aliis id latè probavi 2. tom. de Iustit. disp. 24. de testament. sect. 9. num. 250. & sequentibus, quia legatum relictum Titio, licet duo sint Titij, & non constet de quo loquutus sit testator, dedit verum ius vni Titio, non obstante æquivocatione, quæ solum impedit probationem, non verò ius vnius Titij; ex quibus & aliis quæ in prædictis locis videri possunt, constat verba æquivoca esse verba externa, & parere omnes effectus loquutionis humanæ, licet aliquando ij probari non possint.

22 Ex iis ergo, quæ ibi latius adduxi probari potest conclusio nostra; quia nimirum non plus requiritur ad incurrendam hanc censuram, quam ad contrahendum matrimonium, ad hæredem instituendum, ad legata, & alia similia, ad quæ omnia requiritur vocibus, vel signis exprimere consensum internum: sine hac enim consensus

interni expressione, non stat matrimonium, nec alij actus humani, ut constat: in illis autem non tollitur valor ex eo, quod verba æquivoca fuerint, & talia, ut audientes non possint scire, quem sensum loquens significare intenderit. Vnde si testator Titium hæredem instituit, licet constare non possit de quo ex duobus Titij intellexerit, institutio tamen valida fuit, nec succedere debent hæredes ab intestato, sed hæreditas dividenda erit, vel aliter vni eorum adiudicanda, ut cum aliis probavi dicta disp. 24. de Iustit. Idemque dicendum esset, si verbis æquivocis matrimonium contractum fuisset: nam si reuera intentionem habuit contrahendi, qui ea verba protulit, etiam si ea intentio probari non possit propter ambiguitatem verborum, ipse tamen, qui sibi conscius est de vera intentione, & quid voluerit iis verbis significare, non poterit vivente illa vxore aliam ducere eo pretextu, quod ob æquivocationem verborum non fuerit consensus sufficienter expressus: imò si ipse intentionem suam fateatur, cogetur à iudice permanere in eo coniugio tanquam rito, & legitime facto, ut pro comperto supponit Sanchez tanquam primam regulam libr. 1. de matrimonio disput. 18. num. 1. & Basilij Pontij lib. 2. de matrim. cap. 8. num. 12. & 16. & ideo ut notavi in loco citato de penitentia Iureconsulti fatentur, eo casu non deficere ius, sed probationem iuris: vnde læpè sustinetur valor: ut in l. si quis à filio 3. 2. §. 1. ff. de legatis 1. vbi legato alicui seruo Stichus, si non constet de quo ex duobus Stichis loquutus fuerit, debetur legatario alter illorum, quem hæres elegerit: & in l. Idem Iulianus 41. §. scio ex filio, eodem titulo, vbi nominato certo fundo in legato, cum duo fundi idem nomen haberent, cogitur hæres ad dandum vnum ex illis minoris pretij: ex quibus, & aliis similibus constat, æquivoca verba non tollere valorem actus. Habent ergo propositiones illæ significationem externam ex intentione proferentis, quamvis nobis constare non possit qualis fuerit illa intentio. Ad quod applicari possunt exempla etiam ex aliis sacramentis: nam si Sacerdos ex malitia vellet consecrare vinum commune, quod est in prandio, & hac intentione proferret illa verba, *hic est sanguis meus*, quæ quidem ab Auditoribus acciperentur dicta de sanguine ipsius Sacerdotis volentis significare, se habere vinum carum, ac si esset suus sanguis; nec vlla alia intentio consecrandi potuisset prudenter ab auditoribus deprehendi, adhuc vinum esset verè consecratum: quia reuera verba prolata fuerunt ex mente sacerdotis ad significandum sanguinem Christi. Similiter ergo erit hæreticus externus, si intendens loqui de Deipara dicat: *Maria non fuit virgo*, licet ille sensus non possit prudenter ab auditoribus iudicari; tam enim requiruntur verba externa expressiva intentionis ad consecrandum quam verba expressiva hæresis internæ ad incurrendam censuram.

23 Dices, qui cogitans de præsentia Christi in Eucharistia profert has voces, *non est ita vel non est ibi*, non incurrit censuram, ut supra diximus, quia audientes illa verba non possunt iudicare quod loquatur de Christo in Eucharistia; ergo idem dicendum est casu nostro, cum neque in eo audientes possint iudicare de quo subiecto loquatur. Respondeo esse magnam differentiam nam in primo casu deest significatio completa,

HH h 4 eo

eo quod desint verba significantia, sed ponitur exterius media propositio, quæ integrat vnam cum conceptu interno. At in casu nostro ponitur exterius tota propositio cuius significatio determinatur ex intentione proferentis: impeditur tamen notitia apud audientes, propter fecunditatem verborum, quæ possunt habere plures significationes. Quare si audientes non scirent alias significationes illarum vocum, nisi illam, in qua possunt significare hæresim, venirent determinatè in notitiam hæresis: vnde à posteriori constat, non ideo nunc non venire in notitiam hæresis, quia ignorant vim, & significationem verborum, sed quia sciunt alias eorum significationes: non ergo id provenit ex defectu significationis in verbis, sed ex abundantia, ut ita dicam, quia de se possunt proferri ex intentione huius, vel alterius significationis. Nec enim verba, quæ prius poterant vnam solam rem significare, amittunt illam significationem ex eo, quod usurpari incipiunt ad aliam rem novam significandam. In primo autem casu verba illa dimidiata non pariunt notitiam hæresis ex defectu solo significationis, quia nunquam fuerunt instituta ad rem illam integram significandam, sed solum ad consignificandum cum aliis vocibus, cum quibus complere possint integram propositionem vocalem. Vide quæ in simili dixi dicta disputatione 13. de Poenitentia num. 19. usque ad 26.

24

Hinc autem constat, non esse solidum, sed falsum fundamentum illud, quod supposebat P. Hurtado, illa solum verba, aut signa externa sufficere ad hanc censuram, quæ si alij audirent, aut viderent, possent prudenter, & sine temeritate iudicare, quod procedunt ab hæresi interna. Hoc, inquam, fundamentum, quamvis locum habeat in ordine ad penam iudicalem, & in foro contentioso imponendam, non tamen est verum in ordine ad penam incurrendam ipso facto in foro conscientie, in quo foro non interrogantur alij testes, nisi sola conscientia delinquentis. Requiritur quidem actus externus, non tamen talis, qui in foro externo probari possit malus. Ratio enim, ob quam requiritur actus externus, est, quia Ecclesia visibilis non potest præcipere, aut prohibere, nisi honestatem, & inhonestatem visibilem, quam ponere, & vitare intendit. Ad hoc autem non requiritur quod bonitas, vel malitia actus externi probari possit per testes, ut constat in aliis materiis legum Ecclesiasticarum. Nam præceptum ieiunij v.g. prohibet comedere bis sine causa: comestio autem sola externa non probat violationem legis, quia potest comedens dicere, se habere defectum virium talem, ut ieiunare non debeat, quæ causa, vel eius falsitas non potest exterius probari: & tamen si causa sit ficta, ille incurreret proculdubio censuram, si imposita esset violentibus ieiunium, quamvis malitia violationis eo casu probari, vel iudicari absque temeritate non possit. Item si esset imposita excommunicatio procuranti pollutionem, pollutio externa non posset absque temeritate iudicari procurata, maxime si in somno contingeret, & tamen si verè procurata fuit cogitationibus turpibus præcedentibus, vel cibo ad eum finem sumpto, nemo dicet excusari à censura, eo quod procuratio ipsa exterius probari non possit. Idemque innuenitur in omnibus actibus externis, quorum malitia pendet ab aliquo actu interno, cuius

existentia per actum externum probari non possit. Potest autem exemplum magis simile adhiberi in peccato periurij, cui si esset excommunicatio imposita, non excusaretur ab ea incurrenda, qui falsum iuraret verbis æquiuocis intendens tamen significare sensum falsum. Certe tunc verba externa non probant malitiam periurij, cum potuissent proferri in sensu vero: & tamen si homo non cogitavit de sensu vero, sed solum de falso, est verè periurus externus, nec excusaretur à censura periurij imposita. Idem ergo dicendum erit de hæresi, cum eadem sit ratio de illa, ac de aliis peccatis externis, quorum malitia pendet ab actu interno, qui per ipsum opus externum secundum se probari non possit. Non est ergo verum principium illud, quod non incurritur censura, quando videntes non possunt sine temeritate ex illo signo iudicare mentem hæreticam. Quod autem magis miror, implet Hurtado paulò post, nempe §. 29. in fine ab ea regula in præxi recessit ut postea videbimus.

Quintò inferitur, quid dicendum sit de hæresi interna ostensa non per verba, sed per facta, quæ ex ipsa procedant. Regula generalis est, quando facta talia sunt, ut in iis circumstantiis hæresim significant, constituere hæreticum externum, & per consequens inferre censuram, si verè ex hæresi interna procedant: Eiusmodi sunt rebaptizare, vel carnibus sine causa excusante, quando ieiunium procedunt ex hæresi circa baptismum, vel circa ieiunia. Non esset tamen talis fornicatio externa, etiam si procederet ex errore, quo putatur licite: quia fornicatio communiter, & frequentius ex aliis causis procedit, nec significat communiter talem errorem. Ita Suarez vbi supra dicta sectione secunda, numero undecimo, & alij communiter, quos affert, & sequitur Sanchez dicto libro secundo in decalogum, cap. 8. numero 15. Nominem autem factorum intelliguntur etiam cum proportionem omissiones actionum, quas alij Catholici faciunt: ut si quis Eucharistia transeunti, aliis genuflextibus, non genuflectat, si nunquam Ecclesiam intret, vel militiam audiat, & similia: Ita iidem Auctores.

Aduerte primò cum Hurtado dicta diff. 83. §. 19. non esse eandem rationem quoad hoc de violatione ieiunij, ac de usu carnis: nam ieiunium multi etiam Catholici ex fragilitate, vel gula violant: non tamen nisi raro carnisbus sine causa vescuntur diebus prohibitis; quare hæc actio magis, quam illa sufficit ad ostendendum hæresim internam, etiam si vtrique ab hæresi procedere possit. Aduerte secundò cum eodem §. 17. & 18. non esse hæreticum externum, qui de lege ieiunij rectè sentit, & habens alias hæreses carnes comedit diebus prohibitis, quia tunc illa actio non oritur ex hæresi interna, sed per accidens cum ea coniungitur. Item nec est hæreticus externus, qui fatigatur ex venatione carnes ex ipsa famelicus in monte comedit, etiam si illicite id faciat, & ex hæresi interna: quia in e occasione Catholici etiam laxioris conscientie fortasse idem facerent, atque ideo non ostenditur hæresis. Item si quando eleuatur sacra hostia hæreticus distractionem ad alia, vel agnitionem fingens non genuflectat. Quorum omnium eam solam rationem reddit Hurtado, quia in iis circumstantiis non potest homo, ob eas actiones prudenter, & sine temeritate iudicari hæreticum. Ceterum iuxta doctrinam à nobis paulò ante tradidit

traditam ratio est, quia hæ actiones non sunt si-
cut voces æquiuocæ, quæ ex se habent hanc vel
illam significationem; nam ex se in illis circun-
stantiis non significant hæresim internam, nec ex
hominum impositione, aut ex vlu eam signifi-
cationem habent; quare etiam si hæreticus id ex hæ-
resi operetur, & eam velit significare; non tamen
poterit nisi id explicet, quia in ipsis actionibus
deficit virtus significandi. Vnde notauit bene
Suarez *dicto num. 11*, aliud esse dicendum: quan-
do actiones ipsæ de se aptæ essent ad hæresim si-
gnificandam, licet non ad peccatum mortale: tunc
enim idem dicendum esset de illis, ac de
verbis æquiuocis, ut si ex hæresi procedant, illam
significent, & faciant hæreticum externum sicut
verba æquiuocæ, nam ambiguitas signi, licet im-
pediat probationem delicti, non impedit rem
esse exterius manifestam.

27 *Quid dicen-
dum sit quæ-
da sententia ex-
ternam esse le-
ue.*
Sexto inferitur, quid dicendum sit, quando si-
gnum externum est leue. Potest autem duplici-
ter esse leue, primò ex paritate materiæ; secun-
dò ex indeliberatione; in primo casu omnes fa-
tentur non sufficere ad constituendum hæreti-
cum externum, ut si hæreticus ex hæresi inter-
na comedit parum carniū in die ieiunij, quod
ex se non sufficeret ad peccatum mortale: cuius
rationem reddit Sanchez *dict. capit. 8. num. 17*,
quia ut dixerat *num. 7*, ad excommunicationem
maiores requiritur quod actus externus de se sit
malus, & mortalis, & non solum per relationem
ad actum internum, sed etiam secundum operis
externi quantitatem. Facilius tamen probari po-
test, quia elus carniū in ea parua quantitate,
non est aptus ad significandam hæresim inter-
nam, cum etiam ob gulam, vel curiositatem Ca-
tholici id sæpe faciant.

28 *Quid quando
actio externa
esset in se ve-
nialis ob in-
deliberationem.*
Maior est difficultas, quando actio externa
esset in se venialis, ob indeliberationem, seu ob
defectum plenæ deliberationis. Potest enim con-
tingere, quod hæresis interna sit cum perfecta
deliberatione, atque adeo peccatum mortale,
actio verò externa eam significans, siue sint vo-
ces, siue facta, fiat cum semiplena solum delibe-
ratione, sed tamen possit videntibus hæresim
internam manifestare: quo casu dubitari potest,
an actio illa externa constituat hæreticum ex-
ternum censuræ, & pœnis hæreticorum obno-
xium. Regula generalis tradi solet non incurri
excommunicationem maiorem, nisi per actum
externum, qui in se sit malus, malitia graui: ita
docet cum aliis, quos affert Sanchez *dicto n. 7*,
& 17. Suarez *dicta sect. 2. num. 12*. Vbi inde pro-
bat hæreticum, qui in somnis loquitur & pro-
fiteretur suam hæresim, non fieri hæreticum ex-
ternum, quia ille actus exterior non est peccatum
ex defectu libertatis: vnde consequenter videtur
concedere, quod si actus exterior sit solum pec-
catum veniale ob defectum plenæ libertatis, non
incurretur censura, quia proposuerat regulam
generalem, quod requiritur ad hanc censuram
actus exterior, qui sit peccatum graue intra ra-
tionem hæresis. Idem docet clarè Granado *in
presenti tract. 15. disp. 13. num. 14*, alios tacito no-
mine asserens, quorum sententiam approbat, di-
centium, non incurrere pœnas hæreticorum il-
lum, qui exterius manifestaret hæresim cum de-
liberatione, quæ tantum sufficeret ad peccatum
veniale. Quam sententiam etiam approbare
videtur Diana *part. 4. tract. 4. miscellan. reso-
lut. 240*.

Ab hac communi regula, & sententia discel-
lit Hurtado *dicta disp. 83. §. 2.2. & sequentibus* dicens, quod si hæresis interna grauius peccatur,
incurrit censuram, & pœnas, quomodocumque
illa manifestetur, siue in ipsa manifestatione gra-
uiter peccatur, siue solum venialiter, siue nec
etiam venialiter. Sed immerito sine alio Auctore
ab ea communi sententia recessit; quæ quidem
solido nititur fundamento. Nam Ecclesia suis
pœnis non punit actum internum, nec eum pro-
hibet, sed actum externum: ut ergo tunc graui-
ter prohibeat, ac pœnis grauissimis puniat, de-
bet in ipso actu externo reperire grauem tur-
pitudinem, saltem supposito præcepto, & pro-
hibitione Ecclesiæ: ergo si actus externus turpis
non sit, sed licitus, quomodo potest eum Eccle-
sia prohibere, & grauius punire? Fateor actum
externum secundum se non habere malitiam for-
malem, sed eam accipere extrinsecè ab actu in-
terno, in quo tota malitia formalis intrinsecè re-
peritur: sed tamen ut prohiberi possit actus ex-
ternus, & puniri, debet in ipso reperiri aliqua in-
decentia, vel malitia obiectiua, & fundamentalis,
ratione cuius prohibeatur immediate voluntas
illius actus externi. Alioquin iam nihil prohibe-
bit Ecclesia, nec puniet nisi actum solum inter-
num: nam externum, nec odit nec vituperat, nec
probat, cum nullo modo sit malus, sed aliquando
bonus, ut ille Auctor fateatur manifestationem il-
lam externam aliquando non solum non esse ma-
lam, sed bonam, & laudabilem, ut statim videbi-
mus. Hoc autem est dicere, quod Ecclesia prohi-
beat, & puniat solos actus internos, & solam ho-
nestatem internam intendat: cuius contrarium
Auctor ille supponit.

Arguit primò pro sua sententia, quia in calu
nostro hæresis interna est exterius manifesta, et-
go ille iam est hæreticus externus, cum eius hæ-
resis non maneat intra mentem, sed sit extra il-
lam. Respondetur, esse posse æquiuocationem in
illis vocibus, *hæreticus externus*: possunt enim
significare illum, cuius hæresis interna non ma-
neat secreta intra mentem, sed manifestetur ex-
terius: & in hoc sensu concedi potest illum esse
hæreticum externum: id tamen non sufficit ad
incurrendam censuram, ad quem effectum voces
illæ *hæreticus externus*, sumuntur in sensu forma-
li, nempe pro illo cuius hæresis, & peccatum con-
tra fidem non committitur solum intra mentem,
sed etiam extra, seu qui intra, & extra mentem
exerceat hæresim: in quo sensu ille non est hæ-
reticus externus; quia licet sit hæreticus internus,
cuius hæresis extra est propalata, non tamen est
hæreticus interius, & exterius hæresim exercens,
& contra fidem peccans: quod tamen ad incur-
rendam censuram requiritur, cum peccatum so-
lum interius sine peccato externo ab Ecclesia non
puniat. Hæc autem responsio ab omnibus ad-
mittenda est, quia si verba illa, *hæreticus externus*,
accipienda essent in primo sensu, in ordine ad
censuram, sequeretur quod ille qui tentatione vi-
ctus hæresi assentitur, & tamen confessario, vel
viro docto peccatum suum manifestat, petens re-
medium, & dicit planè, tentatione victus perseue-
ro hæreticus, sed vellem viam inuenire, ut possem
liberari: hic, inquam, eo ipso incurreret censuram,
quia iam eius hæresis non manet occulta intra
mentem, quod tamen omnes negant, & ipsemet
Hurtado postea §. 2. qui tamen dicit, tunc pro-
lationem externam non oriri à mala radice, sed à
bona

bona, nempe ab affectu pio credendi. At verò in casu nostri dubij oriri ab hæresi interna, saltem per sympathiam naturalem, quæ verba ex interno sensu procedunt. Sed in primis iam ex hoc ipso habemus non sufficere ad censuram, quod hæresis non maneat intra mentem, sed ulterius requiri ad minus, quod verba, vel signa procedant ex ipsa hæresi interna. Deinde etiam in casu nunc adducto manifestatio procedit ex ipsa hæresi, quia si non esset hæresis interna, non proferrentur verba illa, nec homo confiteretur illam: quia tamen non procedit vitiosè, sed laudabiliter, atque adeo expressio externa non est peccaminosa contra fidem, ideo non fit hæreticus externus in ordine ad censuram, quia non peccat peccato hæresis in ipsa actione externa prout exigitur ad incurrendam censuram.

31
Obiectio 2.

Arguit tamen secundò idem Auctor §. 24. quia si in ciuitate in qua sit libera religionis electio, Princeps præcipiat Iudæis certo signo externo ut, Iudæi non peccant vtendo illo signo, imò debent illo uti, vt Principi obediant. Vnde si aliquis Christianus ibi ad Iudaismum transeat, potest absque nouo peccato, imò debet eo signo uti sicut alij Iudæi. Negari autem non potest, quod per vsum externum illius signi fieret ille Apostata externus, & manifestus, & censuras incurreret, ergo sufficit actio externa posita sine nouo peccato ad constituendum hæreticum, vel Apostatam externum, & censuris obnoxium.

Respondeo, in primis non esse verum, quod ille, qui solùm interius ad Iudaismum transiit, teneretur eo ipso lege vtendi signo illo externo Iudæorum proprio: mens enim Principis est obligare solùm eos, qui externam etiam Iudaismi professionem faciunt, non eos qui mente sola illum amplectuntur: imò nec fortè se potest Princeps obligare subditos, vt arcana mentis exteriori signo manifestent, in eo ergo casu vñ illius signi non esset ad obediendum Principi, sed ad profitendum exterius Iudaismum. Deinde si falsò supponatur, quod homo ille ex suppositione Apostasie, vel hæresis internæ potest sine noua culpa, vel etiam laudabiliter vsurpare exterius signum illud, aut vestem, consequenter dicendum est, eo solo actu non fieri Apostatam, vel hæreticum externum in ordine ad censuras incurrendas, quia supponis non peccasse peccato vñlo externo hæresis, vel Apostasie, sine quo peccato externo non incurreretur illæ pœnæ.

32

Dices, ergo si ille Iudæus internus diceret clarè exterius, ego in mente mea Iudaismum amplector: adhuc non incurreret censuras, quia ex suppositione Iudaismi interni licetè potest, imò & aliquando debet fateri se esse Iudæum; atque adeo nondum peccauit peccato externo Apostasie. Consequens autem videtur durum, quis enim magis Apostata externus, quàm qui clarè dicit se sectari, & amplecti talem, vel talem religionem damnatam? Respondeo, reolenda esse, quæ diximus suprâ disp. 14. sect. 5. §. 1. vbi notauimus, Catholicum, qui falsò dicit se esse pagani, vel hæreticum, peccare semper grauissimè contra fidei confessionem: hæreticum verò, vel pagani, aut Iudæum, qui non falsò, sed verè dicit, se esse talis, vel talis religionis, quam reuerà in mente profiteretur, aliquando peccare grauiter contra fidem, quando id sine sufficienti causa testatur, aliquando verò non peccare, quia ex suppositione interni erroris, cedit in maius fidei

bonum, quod eum fateatur, quàm quod occultet. Supposita ergo illa doctrina, quàm ibi latius explicauimus, & probauimus, dicimus nunc consequenter, quando verba illa externa continent peccatum graue contra fidem iuxta regulas ibi traditas, sufficere ad constituendum hæreticum, vel Apostatam externum excommunicationi obnoxium; quia iam interuenit peccatum graue interius, & exterius contra fidem: quando verò verba illa ex suppositione erroris interni possunt licetè, & sine nouo peccato proferri, non sufficere illa verba ad excommunicationem, & alias pœnas inducendas. Quod nec est singulare, nec durum, sed iuxta regulam communem, quàm tradunt omnes docentes non incurri has pœnas nisi per actionem externam grauitèr peccaminosam. Casus tamen huius obiectionis, non est moralis, quia nullus hæreticus, aut Apostata internus manifestat se pro tali nisi in confessione, vel certè, qui vel in ipsa manifestatione grauitèr peccet, vel alios multos actus externos committit, in quibus grauitèr peccauerit contra fidem, atque adeo censuras incurrerit.

Hinc septimò inferitur, quid dicendum sit de illo; qui dormiens fateretur, & profiteretur voce hæresim internam, quàm in mente occultauerat. Faterentur omnes manifestationem illam non sufficere ad incurrendam censuram. Statèz vñ suprâ præfatum num. 12. Sanchez num. 24. Hurtado §. 26. & alij. Ratio autem ex dictis est clara: rum quia illa non est manifestatio, cum voces dormientis non sint significatiuæ sensus vigilantis, sed consilium apprehensionum: tum quia actio illa externa, non est peccatum externum, sed actio naturalis, & inuoluntaria; quare non potest esse obiectum censuræ Ecclesiasticæ. Difficultas esse potest, quando præuidit in vigilia se ob assensum præsentem hæresis, fore eum in somno manifestaturum; & idem est, si sobrius præuidit se in ebrietate id dicturum; in iis enim casibus homicidium, & alia similia sequuta in somno, vel ebrietate imputari solent ad pœnas inducendas: quare Bonacina non videtur id improbabile disp. 2. de censuris quest. 5. punct. 2. n. 7. sed immerito, quia est clara differentia, eùm homicidium, pollutio, & similia retineant suam turpitudinem, & idem inferant damnum, siue fiant à dormiente vel ebrio, siue à vigilante vel sobrio: quare aliquando tenemur etiam in causa eos effectus impedire, quamuis non semper omnes; verba autem hæreticalia ab ebrio, vel dormiente prolata, non retinent eandem turpitudinem, cum non sint verba humana, nec expriment humanam mentem, quare non est eadem obligatio impediendi, & præcauendi in causa.

Maius dubium esse posset de hæretico interno, qui ad hunc finem se inebriat, vel coram aliis dormit, vt ebrius, vel dormiens proferat suam hæresim, quàm non audet sobrius, aut vigilans proferre. Huic enim verba illa videntur esse uoluntaria, non solùm indirectè, & permissiue, sed directè, & formaliter: siquidem ex inducta ponit talem causam, vt sequatur talis effectus. Ceterum nec adhuc in eo caso puto incurri censuram: pro quo videnda sunt, quæ in simili dixi suprâ de Sacramentis in genere sect. 6. num. 101. & sequentibus, vbi rationè reddidi, quia etsi verba illa sint directè volita, & voluntaria, non sunt tamen verba humana; nec manifestatio mentis humane in præsentis, aut præteritis: sicut nec petitorium in

somno prolatum est periurium, nec blasphemia, & similia propter eandem rationem, quam loco citato latius explicui, & exornavi.

35 *Ant qui fingit se dormire, vel ebrium esse.* Hac occasione dubitant aliqui, quid dicendum sit de hæretico interno, qui quidem non dormit, sed fingit se dormire, vel ebrium esse, & exprimit hæreses, quas in mente habet, an hic incurrit censuras, tanquam hæreticus externus. De hoc dubio egit Hurtado *dicta disp. 83. §. 29.* ubi multa congerit ad probandum hunc non incurtere censuram, si fictio illa somni (idem autem videtur esse de ebrietate) a nemine possit probabiliter deprehendi. Primum quia nullus tunc sine temeritate potest interpretari illum esse hæreticum. Secundum, quia si quis fingat amentiam, ita ut ab omnibus credatur amens, licet sit hæreticus, & hæreses loquatur a nemine censetur hæreticus. Tertio si aliquis verè in mente hæreticus, in comœdia agat personam hæretici, & hæreses illas ex corde proferat, non erit tamen hæreticus externus, cum omnes accipiant verba illa mimice, & tragicè prolata, non ad mentem propriam exprimendam. Sic ergo, si nemo prudenter credere potest fingi somnum, verba illa non sufficiunt ad constituendum hæreticum externum. Sed tamen Auctor ille concludit, se non audere asserere illos non esse hæreticos externos, quia hæretici sunt, qui exprimunt verbis suam hæresim, quam occultant per accedens, & non per se. Hæc omnia ex Hurtado affert Diana *part. 5. tract. 13. miscell. resolut. n. 17.* & concludit hos esse hæreticos, quia eorum locutio, licet in somno simulato, coniungitur hæresi, & manifestatur, quod non accidit in vero dormiente.

36 Quidquid de doctrina sit, de qua statim dicam, illius tamen consequentiam desidero in P. Hurtado, qui sæpe posuerat principium illud vniuersale, non esse hæreticum externum, nec incurtere censuras eum, qui talia signa ponit, ex quibus nemo prudenter, & sine temeritate potest iudicare illum esse in mente hæreticum. Si ergo nunc ponit casum esse talem, ut nemo prudenter & sine temeritate iudicet somnum esse factum, vel mimum ex mente propria loqui, debuit consequenter negare incurri censuram; & quidem animum negandi satis ostendit, sed quia videbatur ingratis accipiendum, argumentis propriis non solutis, discessit à regula toties à se antea stabilita.

37 Suppono, dupliciter posse fingi somnum, ebrietatem, vel amentiam. Primum, ita ut homo nolit plus significare per verba illa, quam si dormiente, aut ebrio proferrentur, in quo casu etiam si hæreses materiales loqueretur, credo non incurtere censuram, quia non proferet illas voces ad significandam mentem, sed haberet se sicut hæreticus internus, qui in scena ageret personam hæretici, licet hæreses proferret, & quidem easdem, quas ipse in mente haberet, si tamen eas non proferat ad suam mentem exprimendam, sed in persona quam repræsentat, non incurrit censuram: & id quidem quamvis gauderet de occasione sibi data proferendi illas voces, dum tamen non eo sine proferret, ut mentem suam significaret. Sic fingens somnum, aut amentiam, licet placeret ei occasio proferendi eas voces impunè, si tamen eas non proferret ad exprimendam suam mentem, sed ad fingendam etiam in iis vocibus ebrietatem, vel somnum, aut amentiam, non videtur hæresim incurtere. Ratio est, quia absque ea intentione non exprimitur hæresis interna, cum de facto nemo eam deprehenderit, nec etiam verba illam significant: hoc enim habere deberent ex intentione proferentis: supponimus verò proferentem noluisse id significare, sed in alio sensu proferre: non sunt ergo posita vlla signa externa hæresis internæ. Nec credo illos Auctores in hoc casu à nobis dissentire.

Secundum tamen potest homo ille velle proferre illas voces, ut suam hæresim exprimat, & affirmare exterius quod in mente habet, quamvis propter fictionem somni, vel delirij ea intentio ab aliis non deprehendatur, & in hoc sensu credo dubium illud à prædictis Auctoribus propositum. In quo puto incurri censuram, & pœna hæretici externi. Ratio est quia licet audientes id non intelligant, sed putent ab ebrietate, aut somno provenire, re tamen vera illa sunt voces, & verba humana sufficientia ad effectus alios, ad quos requirantur verba externa humana. Nam si ille esset Sacerdos, & simulans se dormire proferret verba consecrationis supra hostiam cum intentione consecrandi, proculdubio consecraret; item si ficta amentia infantem cum intentione baptizaret prolata forma, baptismus esset validus, licet videntes omnes crederent eum dormire, vel delirare, & idem est, si fingeret se iocari, vel scenicè agere, & ex animo consecrandi proferret verba consecrationis, vel in scena baptizaret infantem cum intentione interna baptizandi, ut notavi *disp. 8. de Sacramentis in genere sect. 2. num. 20.* Similiter si in somno vel amentia ficta recitaret officium diuinum, satisfaceret proculdubio debito recitandi, ad quod certè requiruntur verba humana expressiva mentis, & sic de aliis omnibus, in quibus vltra verba non requiritur, quod alij ea percipiant, & intelligant propter mutuam obligationem, vel propter necessariam acceptationem &c. sicut ergo per illas voces potest aliquis conferre, & conficere sacramentum, orare exterius, & alia facere, ad quæ requiruntur verba, & signa externa, cur non poterit similiter profiteri, & asserere hæresim internam, ad quod non magis requiruntur verba, & signa externa, quam ad alia omnia? Quod idem propter eandem rationem, dicendum est de mimo in scena asserente suam hæresim internam, si reuera per illas voces intendit eam affirmare, & non solum alterius personam repræsentare. Ratio autem horum omnium desumi debet ex fundamento contrario, quia scilicet ad hanc censuram incurrendam non requiritur ut supra dixi, quod alij prudenter hæresim internam loquentis indicent; sed sufficit quod ea exterius affirmetur, siue id sit, quia signa externa de se illam manifestant, siue quia saltem ex intentione proferentis voces eam significationem habent, ad quam ex hominum impositione aptæ erant, hoc enim satis est, ut iam sufficienter hæresis exterius affirmata sit. Sed iam facilius alia inferamus.

39 Infertur itaque octauo, quid dicendum sit de proferente exterius propositionem veram animo hæretico, quia scilicet putat illam esse contra fidem, vel quia eam ita mordicus tenet, ut non sit paratus eam relinquere, nisi Ecclesia contrarium doceat: non enim est hæreticus externus, nec incurrit censuram, nisi exprimat suum illum animum hæreticum, ut docet Sanchez *dicto cap. 8. numero 11.*

Infertur nono, nec incurtere hanc censuram propriam,

Quid dicendum de proferente exterius propositionem veram animo hæretico.

An incurat
hanc censurā
hæretici ex-
terni, quicū-
q; hæretici
scribunt lib-
ros, et scri-
bunt, et cum
scribunt eas ore
profert.

proprium hæretici externi, qui cum hæreticus sit, et scribit hæreses; & (vt fieri solet) dū scribit eas ore profert, quia id non est allatere, sed quasi dis-
tingere manum, ne erret in scribendo. Quod idem
est si legendo librum hæretici, verba proferat, &
eisdem hæreses, quas ipse in mente habet, vt cum
aliis, quos affert, docet idem Sanchez ubi supra

40

Hanc consue-
tudinem non in-
currit, qui so-
lùm dicit se
habere propo-
situm relin-
quendi postea
fidem Catho-
licam.

Inferitur decimo, nec hanc censuram incur-
re eum, qui solum dicit se habere propostum re-
linquendi postea dicem Catholicam, ita Sanchez
vbi supra num. 22. Quod difficile videri posset
quomodo non exprimatut tunc sufficienter infir-
mitas saltem fidei internæ. De hoc ramen dixi
laciùs *supra diff. 14. sect. 5.* vbi ostendimus, licet
hoc propostum sit peccatum grauissimum con-
tra fidem, non tamen reddere infidelem, nec etiã
exterius manifestetur, inducere pœnas hæretici,
vel Apostatæ.

Haereticus in-
ternus prou-
pens in blas-
phemiis non
hereticus non
incurrit hanc
censuram.

Inferitur vñdecimò, hæreticum internum prom-
pmentem etiam ex mente hæretica in blasphemias
non hæreticales non incurrere hanc censuram,
quia blasphemie illæ non significant mentem
hæreticam, licet ex illa procedat, sed dicen-
dum est de illis, sicut de peccatis fornicationis,
furti, & aliis similibus, quæ licet ex errore circa
fidem procedant, non faciunt hæreticum exter-
num, quia illum nõ significant: ita idem Sanchez
vbi supra num. 14. Quod tamen intelligi debet,
nisi blasphemie illæ in eo loco signa essent hære-
ticorum, vt si in Anglia, vel Scotia, & aliis quæ ma-
lediceret Papæ, vel sacris imaginibus: nam ea ve-
ba in hæretico interno ex hæresi procedentia red-
derent eum hæreticum externum, & censuræ ob-
noxium.

*Quid dicēdū
de heretico
interno ne-
gāte exteriū
propositionem
Theologicam.*

Dubitari hic solet de hæretico interno negante
exteriùs propositionem Theologicam, an hoc
sufficiat ad constituendum hæreticum externum
de quo Sanchez *vbi supra* num. 12. sed de hoc dixi-
mus latè *suprà diff.* 20. *sect.* 2. Dubitari idem
solet de profertente exteriùs verba exprimentia
dubium circa res fidei, de quo idem Sanchez
num. 13. nos autem diximus latè *suprà diff.* 17.
sect. 4. & *diff.* 20. *sect.* 1. quæ videnda sunt, ne iur-
um hic repentatur.

SECTION III.

De absolutione ab heresi, & excommunicatione ob heresim contracta.

41

Altequam ulterius progrediamur, operæ pretium est aliquid dicere de facultate absolvendi ab hac excommunicatione ob hæresim contracta, quibus comparat, quod maxime necessarium ad praxim est. Supponendum est ergo primum hanc excommunicationem hodie reservatam esse summo Pontifici quoad absolutionem nam quidquid sit de antiquioribus decretis, iam hodie in Bulla Cænæ reservatur strictissimis verbis, & clausulis, & non nisi rarissime concedi solet generalis facultas absolvendi, & reconciliandi hæreticos etiam pro foro conscientie.

Supponendum secundò, reservationem hanc ita cadere supra excommunicationem, ut etiam cadat supra ipsum peccatum, ita ut si licet inferius non potest absoluerè ab ea censura, ita nec possit absoluerè directè ab ipso peccato; nam licet peccatum hoc non resequatur, quando aliquis non incurrit censuram, quia resequatur ratione censuræ, quando tamen censura incurritur, resequatur etiam ipsum peccatum in ratione peccati; ut cum aliis docet Sanchez lib. 2. De cal. cap. 8. num. 5. & cap. 11. num. 1. & nos diximus disp. 14. de Euchar. sect. 5. & disp. 20. de penitent. sect. 3. num. 26. & 27. in quibus locis notauimus, in iis casibus reservatum etiam esse peccatum internum hæresis, quamvis nec hoc seorsim ab externo reservatum sit. Ablata vero excommunicatione, vel eius reservatione, aufertur reservatio peccati hæresis quod; solum ratione censura reservatur ut notat Sanchez ibidem cum aliis quos affert. Quod intelligitur de reservatione hæresis facta à Pontifice summò; quia si alius Prælati inferioris reservaret peccatum hæresis merè internum (nam externum non potest reservare, cum sit Pape reservatum, iuxta ea quæ notavi dicta disp. 20. de Penitent. sect. 8. num. 149. & sequentibus). reservatio illa caderet in solum peccatum, & non in censuram. An vero possit etiam à reservatio peccati merè interni fieri, dixi eadem disp. 20. sect. 2. num. 13. & sequentibus. His suppositis, restat inquirendum, quibus, & quando commissæ sit à summo Pontifice facultas absolviendi à peccato hæresis, & excommunicatione in hæreticos latæ: de singulis tamen, de quibus dubitari solet sigillatim dicendum erit.

§. I.

*De facultate Episcopis data ad absolven-
dum ab heresi.*

DVplex est difficultas in hoc puncto: prima, An Episcopi hodie facultatem habeant absol-
uendi ab hæresi; secunda qualis sit hæc potes-
tas. Prima difficultas tota oritur ex decreto
Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6. de reformati-
onis cuius hæc sunt verba. *Licet Episcopi, irregularita-
tibus omnibus, & suspensibus, ex delicto
oculto promerentibus, excepta ea qua oritur
ex homicidio voluntario, & exceptis aliis de-
ductis ad forum contentiosum, dispensare, & in
quibuscumque casibus occultis, etiam sed Aposto-
lica referuatis, delinquent quoscumque ipsi
subditos in diocesi sua per seipso, aut per Vica-
rium ad id specialiter deputatum in foro confiten-
tie gratis absolvere, imposita penitentia saluati.*
*Idem & in hæresi crimine in eodem foro confiten-
tie eis tantum, non eorum Vicariis, si permittant.*
Vbi expresse concessa videtur Episcopis hæc fa-
cultas absolendi subditos per seipso, ab hæresi
occulta in foro confitentia. Aliunde vero vide-
tur Episcopis hæc eadem facultas ablati in Bulla
cœna, quæ singulis annis renouatur, & cõsigna-
tur, in quo postquam excommunicatio præfer-
tur contra hæreticos quoscumque, & multos
alios, additur reuocatio omnium facultatum
quibuscumque concessarum ad absolendum ab
ea censura, his verbis iuxta Bullas modestas
SS. D. N. Urbani VIII. quæ verba à Paulo V.
& Gregorio VX. eius prædecessoribus usurpa-
bantur